

ALMANCA ESERLERDE ÇOCUK HAÇLI SEFERLERİ THE CHILD CRUSADES IN GERMAN WORKS

Gülşen İSTEK*

Öz

Almancada "Kinderkreuzzüge" olarak adlandırılan Çocuk Haçlı Seferleri, 13. yüzyılda Alman ve Fransız coğrafyasından birçok çocuğun Kudüs'ü Müslümanların elinden kurtarmak için başlattığı siyasi, dini, ekonomik ve sosyal bir hareket olarak bilinmektedir. Haçlı Savaşlarının Avrupa'da oluşturduğu kutsal birlik inancı, Kudüs'ün tekrardan Müslümanların eline geçmesi, Avrupa'da yaşanan ekonomik darlık, Papalık kurumunun birleştirici rolünün zedelenmemesi gibi hususlardan dolayı her dönem devam ettirilmeye çalışılmıştır. Papanın önderliğinde Alman papazlar ve Alman Şövalye Tarikatı gibi kuruluşların dini temsilcileri, Alman coğrafyasındaki bütün kilise ve manastırları gezerek, yapılacak bir Haçlı seferinin önemine değinmişler ve oluşacak olan bir ordu için hem askeri hem de maddi yardıma ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bu çağrılara yetişkinlerin yanı sıra çocuklar da kayıtsız kalmamış ve Almanya'nın Köln şehrinde Nikolaus, Fransa'da ise çoban bir çocuk olan Stephan önderliğinde çocuklar birleşerek Kudüs'ü ve Kutsal Kabir'i inanmayanların (Müslümanların) elinden kurtarmak üzere harekâta geçmişlerdir. Savaşmayı dahi bilmeyen bu çocukların büyük bir kısmı yolda açlık ve yorgunluktan telef olmuş, bir kısmı ise denizde boğulmuştur. Geride kalanlar ise esir tüccarların eline düşerek Mısır ve Bağdat'ta köle olarak satılmıştır.

Avrupa tarihinin tartışılan hususlarından biri olan Çocuk Haçlılar, kendi döneminde kilise ve siyasi idareciler tarafından sahiplenilmemiş ve hatta bazı bölgelerde Papalık kurumu ile karşı karşıya gelmiştir. Bu nedenle söz konusu durum, Haçlı Savaşlarına yeni bir bakış açısı kazandırmasından ve yaşanan katliamda kimlerin rolü olduğunu göstermesi açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmada, Almanca eserlerden faydalanılmış, bu bilgiler Fransızca bir eserle de mukayese edilerek Çocuk Haçlılar meselesi ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca bahsi geçen seferlerin mevcut olup olmadığı, Alman ve Fransız coğrafyasında nasıl ortaya çıktığı, Kudüs'e ulaşmak için izlenen rotalar, dini ve yerel otoritelerin tutumları ve hareketin başarıya ulaşip ulaşmadığı gibi hususlar da yer, zaman ve kişi unsurları göz önüne alınarak aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İslam Tarihi, Haçlı Savaşları, Çocuk Haçlılar, Stephan von Orleans, Nikolaus von Köln.

Abstract

Many children in German and French geography in the 13th century began a crusade to Jerusalem. The aim of this crusade was freedom of Jerusalem from Muslims domination. The crusade spirit against Muslims was tried to be kept alive in Europe, so it was thought that the unifying power of the Papal institution would not be damaged. Under the leadership of the Pope, religious representatives of organizations such as the German priests and the Order of the German Knight, visited all the churches and monasteries in the German geography and mentioned the importance of a Crusade. They stated that they needed both military and financial assistance for an army to be established. These children, as well as adults, gave importance to these calls. These children, combined with the leadership of Nikolaus in Cologne, Germany and Stephan in France, have taken action to free the Jerusalem and the Holy Sepulcher from the hands of Muslims. Most of these children, who do not even know how to fight, have suffered from hunger and fatigue on the way and some of them are drowned in the sea. Those left behind fell into the hands of captive merchants and sold as slaves in Egypt and Baghdad.

Children's Crusaders, one of the issues discussed in the history of Europe, were not owned by church and political administrators in their time, and even in some regions they were confronted with the Papacy. Therefore, this situation is important in terms of giving a new perspective to the Crusades and showing who has a role in the massacre. In this study, German works were used and this information was compared with a French book and a wide perspective was tried to be revealed. In addition, whether or not the aforementioned expedition existed, how it emerged in the German and French geography, the routes followed to reach Jerusalem, the attitudes of the religious and local authorities and issues such as whether the operation succeeded or not, were investigated by taking into consideration the place, time and person elements.

Keywords: Islamic History, Crusades, Child Crusaders, Stephan von Orleans, Nikolaus von Köln.

I. GİRİŞ

11. yüzyılın sonlarına doğru Avrupa'da ve Akdeniz coğrafyasında yaşanan bazı değişiklikler Alman coğrafyasını da, görünürde ilgisiz olmadığı halde, yakinen etkilemiştir. Yenilenen veya reform geçiren Papalık Kurumu, kendini bir devlet sistemi gibi yeniden inşa etmeye başlamış ve yeni emperyalist oluşumların sağlamaştırılmasına ön ayak olmuştur (Fuhrmann, 1993, 87). Ayrıca Papalık bu dönemde kendisini politik birleştirici politik bir merkez olarak görmüştür. Nitekim İspanya'daki Reconquista hareketi

* Dr. Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, Siirt, gulsenistek@siirt.edu.tr

sonrasında Kuzey Afrika bölgesine fetih hareketleri başlamış, Güney İtalya'da Norman krallığı kurulmuş ve en önemlisi Avrupalıların Müslümanları yenebileceği inancı doğmaya başlamış, hatta Fransız şövalyeler Papa VII. Gregor'a İspanya topraklarına girmek istediklerini ve bu savaşın da "Der heilige Krieg" (Kutsal Savaş) olarak adlandırılması gerektiğini belirtmişlerdir (Fuhrmann, 1993, 89). Özellikle Müslümanlara karşı uyandırılmak istenen nefret duygusu, Alman Kayseri'nin kendisini "Hristiyanlığın Koruyucusu" olarak ilan etmesiyle zirveye taşınmış ve Papa II. Urban'ın önderliğinde genellikle Norman ve Fransız şövalyelerden oluşan ilk Haçlı Birliği kurulmuştur. Kurulan bu birliğin ve düzenlenen ilk Haçlı seferlerinin (1096-1099) amacı "Kutsal Kabir'i Müslümanların elinden almak ve onları bu bölgeden tamamen çıkarmak" olarak açıklanmış ve Avrupa genelinde bu amaç neredeyse her kilise ve manastırda din görevlileri aracılığıyla halka duyurulmuştur. Nitekim ordu toplayabilmek ve şövalyelerin moralini güçlü tutabilmek için sayının bir hayli kalabalık olması gerekmektedir. Yapılan etkili vaazlar, devletlerarası diyaloglar ve Papa'nın birleştirici gücü oldukça işe yaramış ve ilk Haçlı seferlerine halkın ilgisi oldukça fazla olmuştur. Bundan dolayı da bu sefere "Köylü Haçlı Seferleri" veya "Halk Haçlı Seferleri" de denmiştir.

Avrupa'da ve Alman coğrafyasında Papalık sayesinde ayakta tutulan Haçlı ruhu, 13.yüzyılın ilk başlarında oldukça farklı bir alana taşınmış ve yetişkinlerin yanı sıra kadınlar ve çocuklar da Kutsal Kabir'i Müslümanların elinden kurtarabilmek için Haçlı savaşlarına katılmak istemişlerdir (Rommel, 1912, 274). Ancak çocukların durumu, kadınların durumuna oranla hem sayı hem de etki olarak oldukça fazladır. Sayıları on binlerin üzerinde olan bir çocuk ordusu, yine bir çocuk önderliğinde sayılarını git gide artırarak Fransa ve Almanya topraklarından Marsilya'ya kadar gelebilmişlerdir. Bu harekât başta Fransa kralı olmak üzere hem bölgesel hem de yerel idarecileri rahatsız etmiştir.

Almanca'da "Kinderkreuzzüge" (Çocuk Haçlı Seferleri) olarak zikredilen bu hadise, günümüzde dahi birçok tarihçi tarafından üzerinde durulan bir konu olmuş, bazıları bu durumu küçümseyerek anlatırken (Winkelmann, 1994, 95) (Mollat, 1987, 97), bazıları da çocukları baharda açan çiçeklere benzetmişlerdir (Wilken, 1830, 71-83) (Hagenbach, 1853, 1-33) (Hecker, 1865, 127-133). Bazı tarihçiler ise gidenlerin çocuk değil, delikanlılık yaşında olduklarını ifade ederken (Wackernagel, 1950, 79-80), bazıları ise böyle bir hakikatin mevcut olup olmadığını şehir kroniklerine dayandırarak ve ayrıca hadiselerde geçen isimlerin var olup olmadığına dair bir araştırma yaparak ispata çalışmışlardır (Menzel, 1999, 117-156). Bazı yazarlar ise söz konusu hadiseye değinmeye bile gerek duymadan Ortaçağ'da çocukların yaptıkları yolculuk tarihini 15.yüzyıl olarak başlatmışlardır (Hecker J. , 1845, 23). Ancak yapılan araştırmalar sonucunda, ortaya çıkan bir gerçek vardır ki; o da başlattıkları zaman dilimindeki yolculuğun dahi dini bir amaçtan ötürü yapıldığıdır (Die Ursachen der Kinderwallfahrten , 1969, 363).

Başta Köln olmak üzere Salzburg, Admont, Marbach ve Soissons şehri yıllıklarında, ayrıca çocukların geçtiği güzergâhlardaki şehir kroniklerinde böyle bir hadisenin yaşandığı, çocukların sadece ergenlik çağına girmiş çocuklardan oluşmadığı, hatta aralarında annesi ile birlikte katılan emzikli çocukların dahi bulunduğu yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır (Menzel, 1999, 123-127). Ancak kronikler arasında bazı farklılıkların bulunması bu hadiseyi inkâr edenler için bir malzeme olarak görülmüştür. Nitekim Salzburger Kronik'te böyle bir hadisenin yaşandığı ancak katılanların yetişkin olduğu, Admonter Yıllıkları'nda; yetişkinlerin çocukları ile birlikte katıldığı, Jakob von Varazze gibi kronikçiler çocukların katılanlar arasında üçüncü sırada olduklarını, kronikçiler Richer von Senones, Laon ve Alberich von Troisfontaines'e göre sadece çocuklardan oluştuğu, Köln şehri kroniklerine göre katılanların sadece çocuk ve 6-14 yaş aralığında olduğu bildirilmiştir (Menzel, 1999, 127-128).

Böyle bir hadisenin inkâr edilmesi veya çarpıtılmaya çalışılmasının altında farklı nedenler yatmaktadır. Öncelikle Ortaçağ'daki dini inanışa göre çocuklar masumdur ve bu nedenle onları korumak ve bakımları ile ilgilenmek gerekir (Arnold, 1980, 63) (Menzel, 1999, 129). Ancak söz konusu çocuk seferleri sırasında hem kilisenin hem de yöneticilerin çocuklara yaptığı bir yardım söz konusu olmadığından, binlerce çocuk açlık ve sefaletten dolayı yolda hayatını kaybetmiş ve bu nedenle bu durumun üstü kapatılmaya çalışılmıştır. Günümüzde dahi Çocuk Haçlılar üzerine eserler yazılması ve hatta bu hususta filmler yapılması meselenin gerçek olduğunun en belirgin kanıtları olsa gerektir.

II. ÇOCUK HAÇLI SEFERLERİ

Çocuk Haçlı Seferleri'ndeki fikir ayrılıklarına rağmen bu hadiselerin başlangıç tarihi olarak 1212 yılı kabul edilmiş ve aynı anda hem Fransa'da hem de Köln'de ortaya çıkan iki çocuk, etrafında toplanan birçok çocukla birlikte bir harekât içine girmişlerdir. Fransa'nın Vendome şehri yakınlarındaki Cloyes kasabasında yaşayan Stephan von Orleans adlı çoban bir çocuk, şehir halkının önünde Tanrı ile yaptığı görüşmeleri anlatmaya başlamış (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 217) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 162) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 339) ve hatta Tanrı'nın fakir hacı

kılığında, Stephan görünümünde, Fransa kralı II. Philipp'e (1180-1223) bir mesaj vermek istediğini belirtmiştir. Başka bir eserde ise Stephan'ın rüyasında İsa ile görüşme yaptığı belirtilmiş ve bu rüya ise şu şekilde aktarılmıştır:

"İsa bir hacı kılığında Stephan'a gözüktü ve mezarına olan ilgisizlikten dolayı ne kadar üzgün olduğunu söyledi. Sonra haçı alarak onun insanlara vaaz etmesine müsaade etti. Bu durumun doğruluğunu ispatlayabilmesi için de Fransa kralına iletilmesi üzerine ona bir mektup verdi (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 217) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 339) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 162)".

Stephan'ın konuşmasındaki acıklık, ifadelerinin güçlü ve ümit verici olması kısa sürede onun etrafında birçok genç taraftarın toplanmasına neden olmuştur. Stephan ile ilgili verilen bilgilerde herhangi bir büyücülük ve şeytani davranışlardan ziyade konuşma üslubu ile insanları etkilemiş olması oldukça önemlidir. Zira savaşlardan, salgın hastalıklardan ve fakirlikten yorulan halkın isteği; huzurlu bir ortam ve güven duyulacak insanlardır. Stephan'ın gittiği her yerde çocukluğun verdiği macera hissi ile çocuklar, ergenlikten kaynaklanan heves ve heyecanla gençler, onun etrafında kutsal topraklara özlem duyan insanlar haline gelmiş ve "Jerusalem" (Kudüs) kelimesi gençler arasındaki görünmeyen bu sihrin halkalarını oluşturmuştur (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 217) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 339) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 161). Özellikle II. Philipp'e Stephan'ın mesajının iletilmesinden sonra gayri resmi de olsa bir hüviyet kazanan bu hareket, onun bulunduğu kasabadan çıkarak Fransa'nın Saint-Denis şehrine kadar yayılmış ve böylelikle Stephan'ın etrafındaki taraftar sayısı gitgide artmıştır (Ein Kinderkreuzzug waehrend der Kriegszeit , 1915, 259). Fransa'nın birçok bölgesinden sadece onu görmek için çocuklar memleketlerinden ayrılmış, onu görenler ya da ona kavuşanlar kendilerini oldukça şanslı hissetmişlerdir.

Stephan hakkında dilden dile kulaktan kulağa birçok haber yayılmış ve Tanrı'nın kendisine inanmayanlara karşı mucize gösterme yeteneği verdiğini de aktarmışlardır. Nitekim onun hakkında anlatılan olaylardan birisi de şöyledir:

"Stephan bir gün yine çocuklara vaaz etmekten dönüyordu. Koyunlarının başkasının ekinlerine zarar verdiğini ve oldukça dağıldığını gördü. Onları oradan uzaklaştırmaya çalışırken büyük bir mucize gerçekleşti ve koyunlar dizlerinin üzerine çökerek, ondan merhamet dilendiler" (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 218) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 340) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 162).

Bu ve buna benzer hikâyeler her yere yayılmaya başlamış ve kendi dönemindeki yetişkinlerin bir kısmı onun gerçekten Tanrı tarafından gönderildiğini düşünürken bir kısmı da onu "şeytan tükürüğü" olmakla suçlamışlardır (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 218) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 340) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 162). Ancak ortada olan bir gerçek vardır ki, o da çocuklar tarafından onun bir peygamber olarak kabul edildiğidir.

Stephan ve yanındaki çocukların durumlarına bakıldığında kendi içlerinde bir sistem kurmaya çalıştıkları görülmektedir. Nitekim Stephan'a katılan erkek çocuklar harekâtın liderleri, Stephan da onların başı olarak kabul edilmiştir (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 218) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 340) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 162). Binlerce çocuğun Stephan önderliğinde Fransa sokaklarında ilerlemesi ve çocuklara "nereye gidiyorsunuz?" sorusunun sorulması üzerine verdikleri "Biz, Tanrı'ya gidiyoruz" cevabı, çocukların dini duyguları ne kadar derinden hissettiğini göstermesi açısından önemlidir. Nitekim kroniklerden derlenerek yazılan bazı eserlerde çocukların şarkı mırıldanır gibi sunları söylediği bildirilmektedir (Schefer, 1857, 172-173):

*Kıyamet zamanı geldiğinde
Bütün yıldızlar yere düştüğünde
Sevgili Tanrımız bize geldiğinde
Güzel bir gökkuşağı açtığında
Ağaçlar dallarını aşağıya kadar sarkıtığında
Sevgili melekler şarkılarını şöyle söylemekte:
"Onların ölümü, onların ölümü bir uyanıştır"
Tanrı'nın huzuruna vardığınızda
Bu plan üzerindeyseniz iyi hissedersiniz kendinizi
Sevgili Tanrımız böyle bir günde istiyor hepimizi!*

Bir çoban öncülüğündeki bu harekâtın durdurulamaz olması, dini otoritelerin heyecanlanmasına yol açarken Papa "Bu çocuklar bizim uykuda olmamızdan dolayı bizi kınıyor, onlar Kutsal toprakları gönüllü savunuyor" (Jourdain, 1817, 7) şeklinde vaazlar vermiş ve ayrıca devlet adamlarını çocuklara destek vermediklerinden

ve yeni bir Haçlı ordusu oluşturmadıklarından dolayı suçlamaya başlamıştır. Ancak Papalık kurumunun da çocuklara maddi ve manevi bir destek verdiği dair herhangi bilgiye rastlanılmamış ve hatta hiçbir rahibin onlara yardımcı olmadığı ve vaaz etmediği aktarılmıştır (Wollschlaeger, 2003, 221). Papanın bu çıkışından sonra Fransa Kralı Philipp, Paris Yüksekokulu'nun Ustaları (Profesörleri) ile saçma olarak bulduğu bu hadiseler hakkında görüşmüş ve yaşananların doğru olup olamayacağı hususunda bilgi almıştır (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 218) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 340) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 162). Görüşme sonrasında halk arasında bu harekâtın bir sihir olarak kabul edilmesinden dolayı endişe ile karşılanması gerektiği, ancak sert ve ciddi bir önlem alındığı takdirde ise daha vahim hadiselerle karşılaşılacağı belirtilmiş ve bu nedenle Stephan ve taraftarları hakkında bir müddet herhangi bir işlem yapılamamıştır.

Kralın dahi bu durum karşısında yetersiz kalması, Stephan'ın düşüncelerinin yetişkin halka da yayılmasına sebebiyet vermiştir. Nitekim çocukların geçtiği her yer kalabalık miting alanlarına dönmüş, şehirdeki tüccarlar ve pazarcular işlerini, köydeki çiftçiler ise tarlalarını bırakarak onları selamlamaya, yiyecek, giyecek ve para vermeye gelmişlerdir (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 218) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 340) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 162). Bu durum her ne kadar toplumda yeni umutlar, heyecanlar uyandırsa da olaya en çok üzülen çocukların aileleri olmuş ve eve dönmeleri için yaptıkları her uğraş boşa çıkmıştır (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 218) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 340) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 162). Ancak bunun yanı sıra çocuklarını bu harekâta katılmasına müsaade eden ebeveynlerin sayıları da oldukça fazladır. Zira onlar, çocuklarının Tanrı tarafından seçilmiş bir kurtarıcı olduğunu inanmışlardır.

Çocuklarını Kudüs'e memnuniyet içerisinde gönderen aileler, onları Haçlı savaşlarından da bilinen ve "slavina" adı verilen bir hac cübbesi giydirmişler, ellerine bir asa ve bir de çıkın vererek Tanrı'nın adıyla uğurlamışlardır (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 218) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 340) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 162). Daha zengin olanlar ise aynı bir asker gibi çocuklarına teçhizat temin etmiş, zırh ve kılıç kuşandırarak cesaret sözcükleriyle evlatlarını Stephan'ın birliğine göndermişlerdir. Söz konusu çocuk grupları arasında en zor durumda olan kız çocukları olmuş ve kız oldukları anlaşılmasın diye erkek çocuğu kılığında gönderilmişlerdir (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 218) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 340) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 162). Bu arada ailelerin zoru ile söz konusu gruptan çıkarılan çocuklar da vardır. Nitekim onlar ailelerin bu haline kızarak yemek yememeye, gece-gündüz ağlamaya, sinir krizleri geçirmeye ve günden güne kilo kaybetmeye başlamışlar ve bu nedenle aileleri tarafından tekrardan dönmek zorunda olduğu birliğe bırakılmışlardır (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 218) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 340) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 162). Ancak çocuklarını geri getiren bazı ebeveynler onları bırakmayarak onlarla birlikte grup içinde kalmışlardır. Ailelerin bu durumu hakkında yazılan bazı şiirler durum daha iyi anlatılmaktadır (Fortunatus, 1922, 163):

*Bu çocuk sürüsü sahildeki deniz yosunları gibi gittikçe şişmekte
Binlercesi vatanlarından ayrı düşmekte
Anneler yüksek sesle ağlarken, babalar sessiz
Neler oluyor? Bunları bize kim söylüyor? Neden? Neden?*

Vendome şehri, gençlerden ve çocuklardan oluşan Haçlı birliklerinin toplanma yeri olmuş ve Haziran ayının sonuna kadar binlerce çocuk buraya akın etmiştir. Kalelerden gelen Baron ve Dük çocukları, kulübelere gelen fakir çocuklar ile kendilerine göre ilahi bir çağrı altında toplanmış ve daha önce kendi içlerindeki kurdukları sistem gereğince "Tanrı önünde herkes eşittir" ilkesini uygulamaya çalışmışlardır. Bu arada yayınlanan kraliyet yasağına rağmen günden güne Stephan'a katılanların sayısı artmış ve bu sayı 30.000'i bulmuştur (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 218) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 340) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 163). Bazısı silahlı, bazısı silahsız bu çocukların bir kısmı at üstünde büyük bir kısmı ise yaya olarak Vendome şehrine ulaşmayı başarmışlardır.

Çoban Stephan, artık insanlar nazarında "Heilige Stephan" (Aziz ya da Kutsal Stephan) olarak görülmeye başlanmış ve onun cübbesinden düşen bir ipliğe dahi sahip olabilenler kendilerini oldukça şanslı hissetmişler ve hatta bu durum görünmeyen bir hiyerarşik sistemi bile ortaya çıkarmıştır (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 219) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 340) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 164). Çok kısa bir süre sonra ise bu coşkulu kalabalığı muhafaza edebilmek için Stephan'ın yanında görkemli kıyafetler giyen bir muhafız birliği de oluşturulmuştur (Gaebler, 1978, 1) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 219) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 340) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 164). Bu koruma birliğindeki çocuklar Stephan ile yakın temasta

bulunanlardan seçilmiştir. Söz konusu bu devasa çocuk ordusuna harekât emri veren Stephan, küçüklerin hayranlık bıraktıran ve orduyu motive eden şarkılar söylemesini, balmumundan yapılan mumlar taşımalarını, sallanan haçlar taşımalarını ve buhurdanlıklarla hareket etmelerini istemiştir. Müthiş bir coşku ile ilerleyen ordunun içinde Stephan değerli ve gösterişli halılarla bezenmiş bir arabanın ortasına oturtulmuş ve atlı korumaları da ona eşlik etmiştir. Bu devasa kalabalığı görenler ve ona nereye gidiyorsun diyenlere ise Stephan *"Haça, Tanrının izni ile denizi yararak Haçı kurtarmaya"* cevabını vermiştir (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 219) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 340) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 164).

Fransa'da Stephan hareketi yayılırken 1212 yılında Almanya'nın Köln şehrinde benzer bir hadise Nikolaus önderliğinde oluşmaya başlamıştır. Rheinland ve Niederlothringen bölgesi Alman çocuk haçlılarının çıkış yeri olmuş ve aynı yılın bahar mevsiminde yaşları 10-18 arasında olan birçok çocuk bu bölgeye akın etmiştir (Gaebler, 1978, s. 1). Nikolaus'un etrafında toplananların yaşlarının 6-14 yaş aralığında olduğunu aktaran kaynaklar da mevcuttur (Shahrad, 2007). Nikolaus rüyasında kendisine bir meleğin görüldüğünden ve meleğin kutsal toprakları Sarazen'lerden¹ kurtarması için onun Tanrı tarafından görevlendirildiğinden ve bu nedenle ona yardımcı olunacağından bahsetmiştir. Ayrıca kendisine katılan ve Filistin'de hac yapmak isteyen Hristiyanların yolunu kolaylaştırmak için denizin ikiye ayrılacağını da anlatmıştır. Nikolaus'un bu vaadini, Stephan'dan aldığı veya duyularla kendisine ulaştırıldığı düşünülmektedir. Zira Stephan, çocuklara olan vaazlarında denizin onlar için suyunu içine çekerek kurutacağını, İsrail halkına olduğu üzere bu kutsal ordunun da yaya olarak denizin arasından yürüyüp gideceğini söylemiştir (Wollschlaeger, 2003, 220) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 218) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 340) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 162). Ancak bazı kaynaklarda Fransız ve Köln'lü Haçlı çocuk seferlerinin birbirinden bağımsız gerçekleştiği ve Alman çocukların bu durumu Fransız çocuklardan devr almadığı belirtilmiştir (Kinderkreuzzug von 1212, 2019).

Nikolaus'un liderliğindeki çocuklar ailelerinin, vasilerinin, akraba ve arkadaşlarının karşı çıkmalarına rağmen Paskalya ve Panktot Yortusu günleri arasında Nikolaus'un yanına gelmişler ve onunla birlikte Kudüs'e gitmek istediklerini bildirmişlerdir. Çocuklar yaşadıkları heyecanla para ve organizasyon olmaksızın böyle bir sefere çıkılabileceğini dahi düşünememişlerdir (Gaebler, 1978, 2). 1212 yılının Temmuz ayında Speyer'e ulaşan bu grup, Avusturya Alplerinden İtalya'ya doğru yola çıkmış ve 20 Ağustos 1212 yılında İtalya'nın Piacenza şehrine ulaşmışlardır (Jourdain, 1817, 5).

Nikolaus'u takip edenler arasında sadece erkek çocuklar bulunmamaktadır. Nitekim bu çocukların arasında kızlar ve hatta kadınlar dahi vardır. Piacenza şehrinden sonra ise Cremona üzerinden Cenova bölgesine geçmişler ve 25 Ağustos 1212 tarihine kadar da burada kalmışlardır. Şehir kronikçilerinden biri olan Ogerius Panis bu ordu hakkında şöyle demiştir: *"Yaklaşık 7000 kişiden oluşan bu birlikte haçlarını takan, elleri valizli ve trompetli erkekler, kadınlar, delikanlılar ve çocuklar bulunmaktaydı ve onlar bu halde şehre girdiler"* (Gaebler, 1978, 5-6).

Bu ihtişamlı giriş ve Nikolaus'un liderliği Cenova bölgesinde çok uzun sürmemiş ve Nikolaus'un vaat ettiği mucizenin gerçekleşmemesi, yaşanan açlık ve sefalet bu çocuk ordusunun dağılmasına neden olmuştur. Nikolaus'a katılan 7000 kişinin büyük bir kısmı evlerine dönmek üzere İtalya'dan ayrılmışlar, bir kısmı Brindisi, Treviso, Pisa ve Roma gibi İtalya'nın bazı şehirlerine yerleşmişlerdir (Gaebler, 1978, 7). Bu konu hakkında Zisterzienser manastırı rahibi ve 13.yüzyıl kronikçilerinden olan Alberich von Trois-Fontaine şöyle demektedir: *"Nikolaus'un arkasındaki insanlar gemilerle Marsilya'ya gitmek için harekete geçtiler, ancak birçoğu gemi felaketi nedeniyle öldüler ve bir kısmı da burada Kuzey Afrika'daki köle pazarlarında satılmak üzere gemilerle kaçırıldılar"* (Die Kinderkreuzzüge von 1212, 2019).

Stephan önderliğindeki çocuklar ise, Provence'nin tozlu ve kavisli ovalarına geldiğinde iklim şartları nedeniyle oldukça zorlanmışlardır. Temmuz ayının kavurucu sıcakları ve uzun süren yolculuk şartları harekâtın başındaki o anlamsız coşkunun giderek yerini gerçeklerin görülmesini sağlamıştır. Yorgunluktan, susuzluktan ve açlıktan binlerce çocuğun ölmesi, bazılarının ise hırsızlık yaparak utanç içinde evlerine geri dönmesi (Wollschlaeger, 2003, 223), bakire olarak harekâta katılan genç kızların hamile kalması ve kendilerine *"siz bunun için mi evinizden ayrıldınız"* diye sorulduğunda *"biz, hiçbir şey bilmiyoruz ki"* diyen (Wollschlaeger, 2003, 223) ve yolculuğun zorluklarını görünce eve dönmek için ağlayanların bulunması, harekât içinde moralsizliğe ve dağılmalara neden olmuştur (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 219) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 342) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 164). Geride kalanları hareket ettiren heyecan ise Marsilya'ya kadar sürebilmiş ve burada bahsedilen denizin yarılma mucizesine şahit olabilmek için binlerce çocuk denize atlanmış ve azgın dalgalar arasında kaybolmuşlardır

¹ Müslüman Araplara Ortaçağ'da verilen isimdir.

(Jourdain, 1817, 5). Harekâtın lideri Nikolaus ise ülkesine ancak iki yıl sonra Dimyat'ın fethinde savaştıktan sonra dönebilmıştır (Wollschlaeger, 2003, 224).

Çocukların arasında yer alan Hugo Ferrens ve Wilhelm Poreus adındaki iki tüccar, Stephan'a itaat etmeye devam eder gibi görünmüş, harekâtın bütün çalışmalarına katılmış, ayrıca gençleri coşkulu sözlerle davalarında devam etmeye, çocukların ise güvenini kazanmayı başarmıştır. Hatta onlar, liderleri Stephan'ın denizi ikiye ayırma mucizesinden anlaşılması gerekenin gemilerle kutsal topraklara gitmek olduğu şeklinde beyanlarda bulunarak etrafındakileri inandırmış ve onları ücretsiz olarak Kudüs'e ulaştıracaklarını söylemişlerdir. Geride kalanların sayısı hala o kadar fazladır ki, bu kadar kişi ancak yedi büyük gemi ile taşımak mümkün olabilmıştır. Gemiler Ağustos ayının başında Marsilya'dan hareket etmiş, ancak yolculuklarının ikinci gününde büyük bir fırtınaya kapılmışlardır. Sardunya yakınlarındaki San Pietro'da iki geminin fırtına nedeniyle kayalıklara çarpması sonucunda binlerce çocuk denizde boğulmuş, geride kalanlar ise Levant'a doğru harekete geçmişlerdir (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 219) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 342) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 164). Gemilerin Kıbrıs adasına yaklaşması ile birlikte Stephan'ın taraftarı olduklarını söyleyip çocukları bu yolculuğa heveslendiren Poreus ve Ferrens seyahat rotasını değiştirmiş ve Suriye'ye gitmek yerine gemileri Mısır limanlarına yöneltmişlerdir. Poreus Bugia'ya, Ferrens ise İskenderiye'ye ulaşmış ve buradaki köle pazarlarında yanlarında getirdikleri çocukları satmışlardır (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 219) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 342) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 164).

Bu hadiselerden tam on sekiz yıl sonra, 1230 yılında, çocuklarla birlikte satılan bir Hıristiyan hacı, Mısır'dan geri dönmüş ve son gidenlerin bir kısmının halife tarafından Bağdat'ta satın alındığını ve onlardan oldukça iyi muamele gördüklerini aktarmıştır (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 219) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 342) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 164). Ancak diğer çocukların Sarazen prensleri tarafından satın alındığını (Wollschlaeger, 2003, 223), onların dinini kabul etmedikleri için acımasız işkencelere maruz kaldığını ve hatta bazısının bu işkenceler sonunda öldüğünü de bildirmiştir (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 219) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 342) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 164). Ayrıca ülkeyi terk ettiklerinde çocuk, on sekiz yıl sonra ise güçlü bir erkek haline gelen 700 çocuğun İskenderiye valisinin tarlalarında köle olarak çalıştırıldığını, hiçbirinin inancından asla vazgeçmediğini, ne tehdit, ne işkence ne de vaatlerin onlara tesir etmediğini de sözlerine eklemiştir (Kinderkreuzzüge im Mittelalter, 1868, 219) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim), 1866, 342) (Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2, 1866, 164). Söz konusu bu kişinin özellikle bazı hususları abartarak anlatması üzerinde durulması gereken bir meseledir. Nitekim o dönemde Avrupa'da bütün ulusları birleştiren ve halkın elindeki tek yiyecek olan ekmeği dahi alan unsur; din faktörüdür. Bu kişi de yıllarca kilisenin Avrupa'da izlediği politika üzerinden bir yöntem geliştirmiş ve dini duygular üzerinden halkı heyecanlandırmaya ve yeni bir haçlı seferi başlatarak da orada köle olarak çalışanları bir an önce kurtarmaya çalışmıştır.

Bu arada çocukları köle olarak satan iki köle tüccarı kazandıkları altınlarla birlikte Sicilya'ya kaçmıştır. Ancak kaynaklarda özellikle üzerinde durulan mesele, bu kişilerin Sicilya'ya kaçması veya çocukları satması değil, Sarazen emirinin koruması altındaki Sicilya'ya kaçmasıdır. Bu durum Kayser II. Friedrich'in kulağına geldiğinde başta emir ve oğullarının darağacında asılması emrini vermiş, ancak çocukların harekâtı sırasında herhangi bir yardımda bulunmamıştır.

Yetişkin insanların yanı sıra çocukları dahi etkileyen Haçlı ruhu, binlerce çocuğun ölümü ile sonuçlanmıştır. Din adına hareket ettiklerini söyledikleri halde kilise tarafından sahip çıkılmayan ve yerel yönetimler tarafından da desteklenmeyen Çocuk Haçlılar, Haçlı Savaşlarının aydınlatılmayan bir yönü olarak tarihin derinliklerine gömülmüş ve bu hususta çok az çalışma yapılmış olması da kuşkulu bulunmuştur.

III. SONUÇ

1212 yılında Fransa'da Stephan, Almanya'da ise Nikolaus önderliğinde başlayan Çocuk Haçlı Seferleri, Avrupa tarihinin tartışmalı mevzularından biri olmuştur. Nitekim bazı eserler böyle bir harekâtın varlığını kabul ederken, bazıları da bu hadiseyi inkar etmişlerdir. Kabul edenlerin arasında da ciddi fikir farklılıkları bulunmaktadır. Bazıları katılanların çocuk olmadığını, bazıları ise katılanları arasında her yaşta ve cinsten insan olduğu, diğerleri ise harekâtın sadece çocuklardan oluştuğunu bildirmektedir. Bu nedenle sayıları az da olsa bazı Avrupalı tarihçi meselenin mevcudiyetini ispatlayabilmek için Çocuk Haçlı Seferleri esnasındaki çocukların güzergâhlarındaki şehirlerin kroniklerini ve yıllıklarını incelemişler ve bu hususta mukayeseli çalışmalar yapmışlardır.

Stephan ve Nikolaus'un etrafında toplanan on binlerce çocuğun amacı; Kutsal Kabir'i ve Kudüs'ü Müslümanların elinden kurtarmaktır. Stephan önderliğindeki çocukların kendi aralarında bir sistem dahi kurduğu bilinmekte ve hatta bu harekâta destek olması amacıyla geçiş alanlarında özel merasim uygulamaları yapıldığı görülmektedir. Ancak bu kadar kalabalık bir çocuk harekâtı her ne kadar bazı bölgelerde halkı heyecanlandırırsa da, aynı etkiyi Papalık Kurumu ve yöneticiler arasında bırakamamıştır. Başta Fransa kralı Philipp olmak üzere yerel idareciler bu hadiseye oldukça karşı çıkmıştır.

Her iki bölgeden dini koruma adına başlayan bu yolculuk, İtalya'ya varıncaya kadar birçok badireler atlatmış ve çocukların bir kısmı yolda açlık ve yorgunluktan dolayı, bir kısmı ise denizde boğularak hayatlarını kaybetmişlerdir. On binlerce çocuktan geriye kalan ve köle olarak satılan çocukların sayısı sadece yedi yüzdür ve bunlardan bir tanesi dahi Kudüs'e ulaşamamıştır.

Avrupalı tarihçilerin bir kısmı yaşanan bu hadiseleri hiçbir şekilde doğru bulmazken, bir kısmı da ulaştıkları kaynakları çarpıtma yoluna gitmişlerdir. Onlara göre böyle bir hadisenin mevcudiyeti; hem Ortaçağ dönemi kilisenin zarar görmesi, hem de Avrupa toplumunun on binlerce çocuğun katili olarak atfedilmesi anlamına gelmekte ve böylelikle kutsal davanın zarar görmesine sebebiyet vermektedir. Nitekim Müslümanlara karşı Hristiyan dünyasının her an tetikte olabilmesi için, Haçlı ruhunun doğduğu Reconquista harekâtından bu yana zarar görmemesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Arnold, Klaus (1980). *Kind und Gesellschaft in Mittelalter und Renaissance*. Paderborn.
- Die Kinderkreuzzüge von 1212. (2019, 04 10). http://geschichte-in-kurz.blogspot.com/2015/07/die-kinderkreuzzuge-von-1212_19.html .
- Die Ursachen der Kinderwallfahrten (1969). *Zeitschrift für schweizerische Kirchengeschichte*, 303.
- Ein Kinderkreuzzug während der Kriegszeit (1915). *Paedagogische Woche*, 259.
- Fortunatus (1922, Juni). Die Kinderkreuzzug. *Neue Bahnen*, s. 163.
- Fuhrmann, Horst (1993). *Deutsche Geschichte im hohen Mittelalter von der Mitte des 11. bis zum Ende des 12. Jahrhunderts*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Gaebler, Ulrich (1978). Der Kinderkreuzzug von Jahre 1212. *Schweizerische Zeitschrift für Geschichte*, S.28, s. 7.
- Hagenbach, Karl (1853). Der Kinderkreuzzug zu Anfang des 13. Jahrhunderts und die betenden Kinder zu Anfang des 18. Jahrhunderts . ed.A. Knapp, *Christoterpe* (s. 1-33). Heidelberg: Osiander.
- Hecker, Justus Friedrich Karl (1845). *Kinderfahrten. Eine historisch-pathologische Skizze*. Berlin: A.W. Schade.
- Hecker, Justus Friedrich Karl (1865). *Die grossen Volkskrankheiten des Mittelalters*. Berlin.
- Jourdain, Amable (1817). *Lettre 'a M. Michaud, sur Une Singuliere Croisade D'enfants*. Paris.
- Kinderkreuzzug von 1212. (2019, 04 10). <http://www.kreuzzug.de/kinderkreuzzug/kinderkreuzzug.php>.
- Kinderkreuzzüge im Mittelalter (Daheim). (1866). *Daheim*, s.339-342.
- Kinderkreuzzüge im Mittelalter (1868). *Unter der Linde (ausgewählter Lesestoff für die Schuljugend)*, s.217 -219.
- Kinderkreuzzüge im Mittelalter-2. (1866). *Bayerischer Schulfreund*, s. 160- 164.
- Menzel, Michael (1999). Die Kinderkreuzzüge in geistes-und sozialgeschichtlicher Sicht. J. F. Schieffer. *Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters* (s. 117-156). Köln/Weimar/Wien: Böhlau .
- Mollat, Michel (1987). *Die Armen im Mittelalter*. München: C.H.Beck.
- Rommel, Friedrich (1912). Kinderkreuzzug. *Allgemeine Deutsche Lehrerzeitung*, s.274.
- Schefer, Leop (1857). *Die Hirtenknabe Nikolas oder die deutsche Kinderkreuzzug im Jahr 1212*. Leipzig.
- Shahrad, Cyrus (2007). *Die Geheimnisse des Vatikan*. London: Arcturus Publishing.
- Wackernagel, Hans Georg (1950). Die Freiheitskämpfe der alten Schweiz in volkskundlicher Beleuchtung. *Schweizerische Archiv für Volkskunde*, s. 79-80.
- Wilken, Friedrich (1830). *Geschichte der Kreuzzüge nach morgenlaendischen und abendlaendischen Berichten*. Leipzig.
- Winkelman, Friedrich (1994). Die Kirchen im Zeitalter der Kreuzzüge (11. -13. Jahrhundert). *Kirchengeschichte in Einzeldarstellungen*, s.95.
- Wollschlaeger, Hans (2003). *Die bewaffneten Wallfahrten gen Jerusalem*. Göttingen: Wallstein.